

ПАСІЧНИК І.Д.

доктор психологічних наук, професор, ректор Національного університету «Острозька академія», м. Острог.

КАЛАМАЖ В.О.

викладач, Національний університет «Острозька академія», м. Острог.

ЛОГІКО-ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ЕФЕКТИВНОСТІ ГРУПОВОЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Пасічник І.Д., Каламаж В.О. Логіко-психологічна структура ефективності групової проектної діяльності у процесі вивчення іноземної мови. У статті розглянуто проблему визначення ефективності групової проектної діяльності студентів під час вивчення іноземної мови професійного спрямування. На основі особистісно-діяльнісного та компетентнісного підходів виокремлено основні компоненти логічної структури ефективності ГПД під час вивчення іноземної мови: мета та основні завдання; функції (мотиваційна, діагностична, контрольна-оціночна, прогностична); суб'єкти (студент, проектна група, викладач та зовнішній експерт); об'єкти аналізу (продукт та процес ГПД, результати, групова взаємодія); етапи визначення ефективності ГПД (підготовчий, проектувальний, основний, презентаційний, рефлексивний); критерії аналізу ефективності ГПД (якість продукту і процесу ГПД, якість групової взаємодії, динаміка предметно-професійних, особистісних та метапредметних результатів); методи і засоби оцінювання ефективності; рівні ефективності.

***Ключові слова:** груповою проектною діяльністю, професійною компетентністю, ключові компетентності, ефективність групової проектної діяльності.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими практичними завданнями. Як показує практика останніх років, ідеї проектного навчання здобувають усе більшого поширення в середовищі вищої освіти, зокрема під час вивчення іноземних мов. Потенціал методу проектною діяльністю більшою мірою реалізується в індивідуальній формі, водночас проблемні питання організації груповою проектною діяльністю (ГПД) ще недостатньо досліджені. Застосування груповою проектною формою навчання пов'язане із низкою проблемних питань: методичних та організаційних (володіння викладачами методикою організації ГПД, володіння студентами способами проектною діяльністю тощо), дидактичних (визначення навчальних цілей, володіння методикою оцінювання результатів ГПД тощо), психологічних (рівень готовності викладачів упроваджувати ГПД, рівень готовності студентів працювати в групах тощо). Означені питання безпосередньо пов'язані також з проблемою визначення ефективності навчальною груповою проектною діяльністю, яка на сьогодні не дістала однозначного вирішення.

Останні дослідження і публікації, виділення невирішених питань загальної проблеми, якій присвячується стаття. У зарубіжній літературі найбільш повний огляд теоретичних положень та практики реалізації навчання на основі проектів здійснено у праці Дж. Томаса «A review of research on project-based learning», яка на сьогодні є одним з найбільш цитованих джерел у цій ділянці досліджень [9].

У вітчизняній психолого-педагогічній науці логіка використання методу проектів у викладанні іноземної мови розвивалась від обґрунтування його ефективності у формуванні іншомовної комунікативної компетентності, як однієї з основних цілей навчання, до необхідності формування у суб'єктів навчання ключових компетентностей: критичне мислення, вміння співпрацювати, вміння вирішувати проблеми, навчальна автономія і відповідальність тощо.

У першому контексті наголошується насамперед на когнітивних та комунікативних аспектах ГПД, у процесі якої студенти активно долучаються до обміну інформацією, думками, ідеями з метою формування виконавчої структури знань, їх інтеграції.

Однак, сучасні дослідники проблем навчання іноземній мові у вищій школі [8] вказують на більш широку мету, ніж розвиток лише мовних та комунікативних навичок. Вища освіта повинна сприяти особистому зростанню студентів та підготовці їх до життя в умовах, що швидко змінюються, а також розвитку складних навчальних навичок та вміння критично і творчо мислити, вирішувати проблеми, брати на себе відповідальність, осмислювати складні питання, вирішувати професійні, приватні або публічні завдання.

Е. Jaleniauskiene зауважує, що під час навчання іноземній мові у вищих навчальних закладах роль звичайного викладача повинна перетворитися на «роль вихователя мови, готового сприяти пропаганді цілісних міжкультурних та особистих компетентностей студентів, щоб студенти могли особистісно розвиватися». Тому разом з вивченням іноземної мови актуальним стає навчання того, як аналітично та ефективно вирішувати реальні проблеми, а також розвиток найважливіших навичок 21-го століття – критичне мислення, самонавчання, комунікативні навички та співпраця, з можливістю демонструвати ці навички під час використання іноземної мови [8].

Згідно з дослідженнями багатьох авторів [1; 2; 5; 10; 12; 13; 14 та ін.] досить широкими є можливості іноземної мови у формуванні метакогнітивних знань та навичок студентів, метакогнітивних стратегій і загалом професійної метакогнітивної компетентності студентів, яку розглядають як «надсистемну компетентність, що дозволяє управляти інформацією, знаннями, своїм інтелектуальним розвитком та рефлексивними механізмами в процесі професійної діяльності» (Л.Орбодоева) [5]; «метакогнітивні навички у процесі вивчення студентами іноземної мови розвиваються з метою забезпечення самоуправління та самоорганізації діяльності майбутніх фахівців, формування готовності використовувати

іноземну мову в професійній діяльності під час розв'язання нестандартних та проблемних задач» (Ю.Беленкова), адже «метакізнавальні навички, є професійно значимими якостями спеціаліста» [1].

Таким чином наголос роблять на метакогнітивних та особистісних аспектах результативності вивчення іноземної мови, на формуванні складових професійної компетентності, що безпосередньо впливає на визначення компонентів ефективності групової проектної діяльності.

Формулювання цілей і постановка завдань статті. Метою цієї статті є обґрунтування основних засад та логічної структури визначення ефективності групової проектної діяльності під час вивчення іноземної мови (англійської) професійного спрямування.

Виклад методики і результатів досліджень. Застосування групової проектної діяльності у процесі вивчення іноземної мови органічно відповідає сучасним вимогам компетентнісного підходу та характеризується переходом від репродуктивного до творчого й професійно-змістового використання студентами іноземної мови; від пасивного до активного навчання; від контенту, створеного викладачем, до контенту, створеного самим студентом; від індивідуального до сумісного навчання; від контент-орієнтованого до студентоцентрованого навчання, що сприяє підвищенню мотивації студентів, розвитку їх м'яких навичок, критичного мислення, уміння розв'язувати проблеми, навичок самостійного навчання та співробітництва.

Для того, щоб ефективно вирішувати проблему, яка лежить в основі проекту, студенти повинні володіти певними *інтелектуальними* (уміння працювати з інформацією, виділяти головну думку, здійснювати пошук іншомовної інформації, робити висновки, узагальнення тощо), *творчими* (вміння генерувати нові ідеї, знаходити декілька варіантів вирішення проблеми, прогнозувати наслідки рішення тощо), *комунікативними* (донести свої ідеї до інших, вислуховувати, аргументувати, співпрацювати тощо), *рефлексивними*, *метакогнітивними* уміннями, бути здатними до *самоуправління* навчальною діяльністю на основі проектних умінь (уміння планувати свою навчально-пізнавальну діяльність; володіння навичкою постановки цілі розв'язання навчальної задачі; здатність здійснювати самостійний пошук та аналізувати професійну іншомовну інформацію; уміння оцінити власні навчальні результати; самостійне практикування студентами іноземної мови в реальному житті тощо).

Групову проектну діяльність (ГПД) у вивченні іноземної мови студентами немовних спеціальностей ми розглядаємо як *спеціально організовану спільну діяльність суб'єктів навчання в складі проектних груп, що містить в собі одночасне вивчення мови, професійно-орієнтованого навчального контенту і розвиток навичок, спрямовану на вирішення певної проблеми й створення реалістичного продукту шляхом автономного навчання за фасилітативної допомоги викладача у певний обмежений період часу.*

Здійснений нами теоретичний аналіз засвідчив, що передумовою ефективного використання потенціалу методу ГПД у викладанні іноземної мови професійного спрямування є реалізація таких принципів:

- проект спрямований на інтеграцію мови, навчального контенту та навичок, а також різних інструментів і методів, міждисциплінарних ресурсів;
- проект спрямований на досягнення освітніх стандартів з англійської мови, що означає обов'язкове планування очікуваних результатів ГПД;
- заплановані навчальні цілі формулюються в термінах діяльності та орієнтовані на предметно-професійні, метапредметні й особистісні результати;
- проекти студентоцентровані, увага до розвитку автономності та відповідальності студентів;
- викладач виконує функцію фасилітатора або наставника;
- проекти стосуються реальних проблем та мають значення для студентів: «навчальна робота є більш значущою, якщо це зроблено не тільки для викладача чи тесту. Коли студенти представляють свою роботу для справжньої аудиторії, вони більше дбають про її якість» [11];
- проекти містять завдання, процес, продукт і рефлексію. Цінність має не тільки продукт ГПД, але й процес роботи;
- співпраця – ключовий момент ГПД, взаємодія студентів є кооперативною, а не конкурентною.

Відомо, що ефективність є системною мірою, яка визначає ступінь досягнення цілей діяльності та її результат у співвідношенні до здійснених затрат (матеріальних, часових, інтелектуальних, психологічних тощо).

Ефективність індивідуальної проектної діяльності досліджували М. А. Ступницька, Н. В. Матяш, Є. С. Полат та ін. Питання ефективності групової навчальної проектної діяльності досить повно представлені в публікаціях О. В. Ловки, згідно з якою «ефективність навчальної групової проектної діяльності – це характеристика міри відповідності досягнутих результатів малої групи, що здійснювала проект, втілених у спільному творчому продукті, розробленим критеріям, що відповідають основним компетенціям певної предметної діяльності» [4, с.242].

Згідно з М. А. Ступницькою, ефективність проектної діяльності – це ступінь відповідності досягнутих у процесі її здійснення результатів встановленим дидактичним цілям, методичним задачам. Тобто, ефективність ГПД демонструє, наскільки відповідають нові (прирощені) досягнення компетенціям та знанням, умінням, навичкам студентів, що планувалися [6, с. 55]. До таких цілей автор включає: універсальні компетенції (мислительні, діяльнісні, комунікативні та інформаційні); загальнонаукові навички (інтелектуальні, організаційні, комунікативні); проектні уміння (проблематизація, цілепокладання, планування, здійснення діяльності (реалізація плану), самоаналіз і рефлексія [там само, с. 57].

Метою формування проектної діяльності є розвиток у студентів уміння самостійно здійснювати всі її етапи: від формулювання мети власної діяльності до адекватного виконання проектних операцій, реалізації проекту

та самоконтролю і самооцінки. Кінцевою метою формування проектних умінь є здатність студентів до самостійного навчання, розвиток їх навчальної автономії та мотивації. У ділянці вивчення іноземної мови – це інтеграція мови, навчального контенту та розвиток навичок [7] з метою сприяння розвитку професійної компетентності студентів.

Ефективність ГПД під час вивчення іноземної мови ми розуміємо як характеристику міри відповідності результатів проектної групи, досягнутих у процесі групової взаємодії, встановленим критеріям, що відповідають запланованим предметно-професійним, особистісним, метапредметним результатам та критеріям якості групового проекту.

Виходячи з особистісно-діяльнісного та компетентнісного підходів, логічна структура оцінки ефективності групової проектної діяльності містить мету та завдання, відповідні функції, критерії аналізу ефективності ГПД, релевантні методи та засоби, суб'єкти та об'єкти, визначені рівні ефективності, етапи.

На наш погляд, остаточною *метою* визначення ефективності ГПД є сприяння розвитку професійної компетентності студентів засобами інноваційної навчальної технології шляхом інтеграції мови, професійного змісту та навичок.

Відповідно до загальних засад встановлення ефективності навчальної діяльності можемо визначити, що система оцінки ефективності ГПД студентів включає відповідні *функції*: *мотиваційну* (стимулює навчальну діяльність студентів з вивчення іноземної мови), *діагностичну* (інформує про якісні та кількісні зміни у особистісно-професійному розвитку та навчальній діяльності студентів), *контрольно-оціночну* (забезпечує оцінку та контроль результатів навчання у процесі вивчення іноземної мови), *прогностичну* (визначає перспективи та напрями особистісно-професійного розвитку та навчальної діяльності студентів).

Моніторинг ефективності ГПД у процесі вивчення іноземної мови дає можливість реалізації відповідних *завдань*:

- урахування системи зовнішніх, індивідуально-психологічних та соціально-психологічних чинників ефективності ГПД;
- забезпечення ефективної реалізації основних принципів організації ГПД;
- забезпечення метакогнітивного характеру інноваційного навчального середовища у процесі ГПД.

Суб'єктами, що забезпечують ефективність ГПД та її оцінювання є:

- 1) конкретний студент з власними мотивами, цілями, цінностями, індивідуально-психологічними властивостями тощо;
- 2) викладач, який здійснює переважно організаційно-управлінську діяльність;
- 3) проектна група студентів як самостійний суб'єкт сумісної діяльності зі специфічною груповою динамікою, цілями, установками, правилами, особливостями функціонування тощо.

Також необхідно враховувати значення зовнішньої експертизи як одного із способів оцінки результатів проектної діяльності та важливість експертного знання як моделі для формування когнітивних структур суб'єктів проектної діяльності.

Реалізація системи оцінки ефективності ГПД відбувається на основі використання відповідних *методів* (тестування, опитування, анкетування, рефлексія, аналіз, самооцінка, групова оцінка, експертна оцінка тощо) та *засобів* (психодіагностичні методики, навчальні завдання, анкети, щоденники, звіти, рефлексивні запитання, шкали рейтингової оцінки тощо), володіння якими є одним із важливих компонентів готовності викладача до використання методу проектів у викладанні іноземної мови та готовності студентів до оволодіння проектними вміннями.

Як було зазначено вище, критерії (ознаки за якими оцінюється ефективність групової проектної діяльності) відповідають основним результатам, які є бажаною метою викладання та вивчення англійської мови у виші, а також результатам, які є метою застосування власне групової проектної діяльності. Відповідні показники охоплюють як продукт, так і процес ГПД.

Об'єктами аналізу визначено як результати, що втілені у продукті ГПД, так і характеристики самого процесу ГПД, предметно-професійні, особистісні та метапредметні результати вивчення іноземної мови, а також якість групової взаємодії учасників проектних груп.

Відтак, можемо виділити такі критерії ефективності ГПД у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування:

- критерій досягнення предметно-професійних результатів: розвиток іншомовних мовленнєво-комунікативних навичок студентів (володіння навичками читання, письма, говоріння, аудіювання під час вирішення конкретної проблеми; володіння навичками вживання граматичних явищ, володіння лексичним, орфографічним, фонетичним матеріалом у визначених ситуаціях спілкування (бесіди, мозковий штурм, обговорення, письмова комунікація тощо з метою обміну відповідною інформацією, думками, ідеями); інтегративне включення різних видів мовленнєвої діяльності в контекст групових та проектних способів діяльності); розвиток іншомовної професійної лексики студентів (використання словникового запасу у конкретній професійній ділянці, знання спеціально-термінологічної лексики, уміння користуватися професійною термінологією); розвиток навичок соціокультурної взаємодії (здатність користуватися знаннями про культуру, традиції, соціальні реалії країни, громади тощо у процесі вирішення проектних завдань);

- критерій досягнення особистісних результатів (розвиток мотивації, креативність, розвиток рефлексивних умінь, розвиток комунікативно-організаційних навичок);

- критерій досягнення метапредметних результатів (метакогнітивна обізнаність, уміння використовувати метакогнітивні стратегії навчання);

- критерій якості групового проекту (якість продукту ГПД, якість групової взаємодії).

Навчання, що базується на проектах, охоплює п'ять головних фаз, які відрізняють цей метод від інших навчальних методів (зокрема, методів проблемного й кооперативного навчання) та підкреслюють сутність участі студентів і роль викладача у навчальній діяльності. У різних публікаціях ці етапи мають неоднакові назви, але у визначенні їх сутності автори, як правило, однакові:

1) визначення проблеми (обрання теми, визначення основного питання, проблематизація тощо);

2) планування (формування проектних груп, проектування) проекту;

3) пошук інформації з теми проекту;

4) розробка продукту;

5) презентація;

6) оцінювання результатів проекту і зусиль студентів та рефлексія.

Важливо, що кожен етап роботи над проектом повинен мати свій конкретний продукт. Відтак, і оцінювання ефективності ГПД повинно охоплювати означені вище етапи.

Дослідники доречно вказують на подвійність змісту методу проектів. По-перше, необхідно засвоїти формальну техніку проектування, починаючи від проблематизації і закінчуючи результатами. Але це буде лише формальний метод, засіб реалізації певних задач – як комп'ютер є засобом реалізації найрізноманітніших предметних та змістових задач [3]. Викладачеві потрібно тримати в полі зору смислову основу методу проектної діяльності, культурно-ціннісний зміст, соціальні норми, морально-етичні засади, які буде засвоєно студентами цим методом.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Використання методу проектів як інноваційної технології навчання, й зокрема групової проектної діяльності під час вивчення іноземної мови має великі переваги, однак не повинно перетворюватися на самоціль. Упроваджуючи групову проектну діяльність у процес вивчення іноземної мови професійного спрямування, викладач повинен мати чітке бачення як цей метод гармонійно поєднати з навчальним процесом, як включити до структури основного навчального змісту дисципліни, як поєднати з навчально-професійним контентом відповідної спеціальності. Щоб максимально сприяти формуванню професійної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови, взаємодія суб'єктів групової проектної діяльності повинна бути включеною у контекст оцінки ефективності ГПД, яка містить такі компоненти: мета та основні завдання; основні функції оцінки ефективності ГПД (мотиваційна, діагностична, контрольно-оціночна, прогностична); суб'єкти, що забезпечують ефективність ГПД та її оцінку (студент - самооцінка, проектна група - взаємооцінка, викладач та зовнішній експерт – зовнішня оцінка); об'єкти аналізу (продукт та процес ГПД, результати, групова взаємодія); етапи визначення ефективності (підготовчий, проектувальний, основний, презентаційний, рефлексивний); критерії аналізу ефективності (якість

продукту і процесу ГПД, якість групової взаємодії, динаміка предметно-професійних, особистісних та метапредметних результатів); методи і засоби здійснення оцінки ефективності; рівні ефективності.

Список використаних джерел

1. Беленкова Ю. С. Обучение метакогнитивным навыкам и методы оценки их сформированности / Ю. С. Беленкова // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2015. – № 3-2. – С. 20–23.
2. Беленкова Ю. С. Технология формирования метапознавательных навыков как средство повышения эффективности самостоятельной работы студентов / Ю.С. Беленкова // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2016. – Том 8. – № 2. – Часть 2. – С. 134–138.
3. Леонтович А. В. Учащиеся как исследователи (как эффективно руководить самостоятельной исследовательской работой школьников?) [Электронный ресурс] / А.В. Леонтович, А.С. Саввичев. – М., 2007. – Режим доступа: http://elearn.irro.ru/upload/files/personal-folders/8252/EKDO/Method_Posobie.pdf.
4. Ловка О. Визначення ефективності групової проектної діяльності студентів / О. Ловка // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2012. – Т. XIV (Ч.6). – С. 240–249.
5. Орбодоева Л. М. Функции профессиональной метакомпетенции в содержании обучения иностранному языку в вузе / Лариса Матвеевна Орбодоева // Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Профессиональное образование, теория и методика обучения. – 2014. – №6. – С. 106–111.
6. Ступницкая М. А Материалы курса «новые педагогические технологии: организация и содержание проектной деятельности учащихся»: лекции 5–8 / М.А. Ступницкая. – М.: Педагогический университет «первое сентября», 2009. – 68 с.
7. Beckett G. H. The Project Framework: a tool for language, content, and skills integration / G. H. Beckett, T. Slater // ELT Journal. – 2005. – Vol. 59 (2). – P.108–116.
8. Jaleniauskien E. E. Revitalizing foreign language learning in higher education using a PBL curriculum / E.E. Jaleniauskien // Procedia-Social and Behavioral Sciences. – 2016. – Vol. 232. – P. 265–275.
9. Thomas J. W. A review of research on project based learning - / J. W. Thomas. – San Rafael, CA: Autodesk Foundation, 2000. – 46 p.
10. Jou Y. Investigation of Technological University Students' Use of Metacognitive Reading Strategies in First and Second Languages / Yi-Jiun Jou // English Language Teaching. – 2015. – Vol. 8 (1). – P. 180–188.
11. Larmer J. Seven Essentials for Project-Based Learning / J. Larmer, J. R. Mergendoller // Educational Leadership. – 2010. – Vol. 68 (1). – P. 34–37.
12. Meniado J. Metacognitive Reading Strategies, Motivation, and Reading Comprehension Performance of Saudi EFL Students / Joel C. Meniado // English Language Teaching. – 2016. – Vol. 9 (3). – P. 117–129.

13. Raoofi S. Metacognition and second/foreign language learning / S. Raoofi, S. H.Chan, J.Mukundan, S. M. Rashid // *English Language Teaching*. – 2013. – Vol. 7 (1). – P. 36–49.
14. Ting K. The Application of Self-Regulated Strategies to Blended Learning / K. Ting, M. Chao // *English Language Teaching*. – 2013. – Vol. 6 (7). – P. 26–32.

References transliterated

1. Belenkova, Ju. S. (2015) *Obuchenie metakognitivnym navykam i metody ocenki ih sformirovannosti* [Metacognitive skills training and methods for assessing their formation]. *Gumanitarnye, social'no-jekonomicheskie i obshhestvennye nauki* [Humanities, socio-economic and social sciences], no. 3-2, pp. 20-23 (in Russian)
2. Belenkova, Ju. S. (2016) *Tehnologija formirovanija metapoznavatel'nyh navykov kak sredstvo povyshenija jeffektivnosti samostojatel'noj raboty studentov* [Technology of formation of metacognitive skills as a means of increasing the efficiency of students' independent work]. *Istoricheskaja i social'no-obrazovatel'naja mysl'* [Historical and socio-educational thought], no. 8 (2,2), pp. 134-238 (in Russian)
3. Leontovich, A. V., Savvichev, A. S. (2007) *Uchashhiesja kak issledovateli (kak jeffektivno rukovodit' samostojatel'noj issledovatel'skoj rabotoj shkol'nikov?)* [Students as researchers (how to effectively manage the student's independent research work?)]. M. Rezhim dostupu: http://elearn.irro.ru/upload/files/personal-folders/8252/EKDO/Metod_Posobie.pdf. (in Russian)
4. Lovka, O. (2012) *Viznachennja efektivnosti grupovoï proektnoi dijalnosti studentiv* [Determination of the effectiveness of group project activities of students]. *Problemi zagal'noi ta pedagogichnoi psihologii* [Problems of general and pedagogical psychology], no. XIV (6), pp. 240–249 (in Ukrainian)
5. Orbodoeva, L. M. (2014) *Funkcii professional'noj metakompetencii v sodержanii obuchenija inostrannomu jazyku v vuze* [Functions of professional metacompetence in the content of learning a foreign language at the university]. *Uchenye zapiski Zabajkal'skogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Professional'noe obrazovanie, teoriya i metodika obucheniya* [Scientific notes of Transbaikalian State University. Series: Vocational Education, Theory and Methods of Teaching], no. 6, pp. 106–111 (in Russian)
6. Stupnickaja, M. A. (2009) *Materialy kursa «novye pedagogicheskie tekhnologii: organizaciya i sodержanie proektnoj deyatel'nosti uchashchihsya» : lekicii 5–8* [Course materials “New pedagogical technologies: organization and content of students' project activities”: lectures 5–8]. M. 68 p. (in Russian)
7. Beckett, G. H., & Slater, T. (2005). The project framework: A tool for language, content, and skills integration. *ELT journal*, 59(2), 108–116.

8. Jaleniauskien L.E. (2016). Revitalizing foreign language learning in higher education using a PBL curriculum. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 232, 265–275.
9. Thomas, J. W. (2000). A review of research on project-based learning. San Rafael, CA: Autodesk Foundation.
10. Jou, Y. J. (2015). Investigation of Technological University Students' Use of Metacognitive Reading Strategies in First and Second Languages. *English Language Teaching*, 8(1), 180–188.
11. Larmer, J., & Mergendoller, J. R. (2010). Essentials for project-based learning. *Educational leadership*, 68(1), 34–37.
12. Meniado, J. C. (2016). Metacognitive Reading Strategies, Motivation, and Reading Comprehension Performance of Saudi EFL Students. *English Language Teaching*, 9(3), 117–129.
13. Raoofi, S., Chan, S. H., Mukundan, J., & Rashid, S. M. (2013). Metacognition and second/foreign language learning. *English Language Teaching*, 7(1), 36–49.
14. Ting, K., Chao, M. (2013) The Application of Self-Regulated Strategies to Blended Learning. *English Language Teaching*, 6(3), 26–32.

Каламаж В.О., Пасечник И.Д. Логико-психологическая структура эффективности групповой проектной деятельности в процессе изучения иностранного языка. В статье рассматривается проблема определения эффективности групповой проектной деятельности студентов во время изучения иностранного языка с профессиональной направленностью. На основании личностно-деятельностного и компетентностного подходов выделены основные компоненты логической структуры эффективности ГПД во время изучения иностранного языка: цель и основные задания; функции (мотивационная, диагностическая, контрольно-оценочная, прогностическая); субъекты (студент, проектная группа, преподаватель и внешний эксперт); объекты анализа (продукт и процесс ГПД, результаты, групповое взаимодействие); этапы определения эффективности ГПД (подготовительный, проектировочный, основной, презентационный, рефлексивный); критерии анализа эффективности ГПД (качество продукта и процесса ГПД, качество группового взаимодействия, динамика предметно-профессиональных, личностных и метапредметных результатов); методы и средства оценки эффективности; уровни эффективности.

Ключевые слова: групповая проектная деятельность, профессиональная компетентность, ключевые компетентности, эффективность групповой проектной деятельности.

Kalamazh V., Pasichnyk I. Logico-psychological structure of the effectiveness of group project activity in the process of learning a foreign language. The article deals with a problem of determining the effectiveness of group project activity of students while learning a foreign language of professional orientation. On the basis of personal-activity and competence approaches, the

main components of the logical structure of determining the effectiveness of the GPA during the study of a foreign language have been singled out: aim and basic tasks; functions (motivational, diagnostic, control-evaluative, prognostic); subjects (student, project group, instructor and external expert); objects of analysis (product and process of GPA, results of GPA, group cooperation); stages of determining the effectiveness of GPA (preparation, design, basic, presentation, reflection); criteria of analysis of group project effectiveness (quality of product and process of GPA, quality of group cooperation, dynamic of subject-professional, personal and metasubject results); methods and means of evaluation's effectiveness; levels of GPA's effectiveness.

Keywords: *effectiveness of group project activity; professional competence, key competencies, GPA effectiveness.*

УДК 159.922

ПЕРЕПЕЛИЦЯ А.В.

кандидат психологічних наук, викладач кафедри психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання та спорту України, м. Київ.

ПРОБЛЕМА КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР, ЯК АЛЬТЕРНАТИВА РЕАЛЬНОСТІ

Перепелиця А.В. Проблема комп'ютерних ігор, як альтернатива реальності. Статтю присвячено проблемі комп'ютерної ігрової діяльності. Розглянуто психологічні підходи зарубіжних та вітчизняних досліджень з позитивного та негативного впливу комп'ютерних ігор на психіку людини. Проаналізовано види комп'ютерних ігор та психологічні фактори, які можуть сприяти формуванню до них залежності. Виділено і теоретично обґрунтовано психологічні особливості молодшого підліткового віку, як потенційно небезпечної вікової групи щодо кіберадикції.

Ключові слова: *психологія, комп'ютерна гра, залежність, кіберадикція, особистісні якості, психологічні фактори, мотив.*

Постановка проблеми. Нині з комп'ютерними технологіями пов'язані практично всі сфери життя людини – і пізнавальна, і трудова, і комунікативна, і творча, і рекреаційна. Ще з початку вісімдесятих років двадцятого століття в індустрії розваг комп'ютерні технології посіли значне місце, а саме комп'ютерні ігри (КІ), які залучають користувачів яскравими реалістичними сюжетами, графікою, звуковим супроводом і дуже впливають на світогляд сучасних молодих людей. При взаємодії з комп'ютером ігрова дія відбувається в специфічному середовищі віртуальної реальності, яка особливо приваблива для молоді. Вже нікого не дивують учні, які дні і ночі проводять перед екраном комп'ютера. За статистикою, від 60 до 90% школярів регулярно грають в комп'ютерні ігри, спілкування з яким для